

PRESS REVIEW

DET MÆNNEKELIGE MØNSTER

—

HANNAH RYGGEN I VÅR TID

KUNSTHALL OSLO

5. MARS -24. APRIL 2011

Kultur

«Jeg vet ikke helt hvem som leser samlivsspalter. Kanskje de samme som leser horoskoper?»
FRAN P. BUCHHART, 21.03.11

BOKER
Internett i bokform
Seppel, digtbbabel eller en vidunderlig ny verden? De eldre er de største entusiastene i ny bok om hva nettet gjør med oss. SIDE 32

REPORTASJE
Litteraturhus til besvær
Kan kritikken av Krisin Helle-Valle velte planene om litteraturhus i Bergen? SIDE 34

SPRÅK
«Det bare blir sliks»
Språkrådets nye direktør foretrekker Wikipedia fremfor Store norske leksikon på nett. SIDE 30

Verdensveven
Internasjonale konflikter gikk som en rød tråd gjennom Hannah Ryggens tekstilkunst. SIDE 26

OPPTAK AV ELISABETH TRONVOLL NEST / FOTOGRAF: KJELL SVENNINGEN

Freem i lysset: Kurator Marit Paasche polker ut Hannah Ryggens bilde *Mors kjerte* til utstillingen på Kunsthall Oslo. Til venstre utsnitt av Ryggens bilde *Dremmedød*. Til høyre utsnitt fra *Trøjensid best/Picasso*, made til høyre monterings av *Trøjensid best/Picasso*.

Mellom barken og veven

Da tekstilkunstneren Hannah Ryggen vevde Mussolinis hode på et spyd, ble teppet hennes sensurert fra verdensutstillingen i Paris i 1937. Hun var glemt i 50 år, men i dag når interessen for Ryggens kunst nye høyder.

Marius Lien
Siv Dolmen (foto)

– På 1930-tallet var Hannah Ryggen den eneste norske kunstneren som brukte internasjonale politiske konflikter som tema i sin kunst, sier kunsthistoriker Marit Paasche.

Hun er kurator for utstillingen *Det menneskelige mønster – Hannah Ryggen i vår tid* i Kunsthall Oslo, som åpner i dag, fredag.

Skyggenes dal. I de siste årene har interessen for Hannah Ryggen (1894–1970) kunst fått en kraftig renessanse, etter at hun i flere tiår nærmest var ignorert av historikere og kunstnere.

– Derfor trodde jeg hun var marginalisert også i sin samtid. Men det stemmer ikke. Hun ble omfavnet av hele det norske kunstfeltet, og hadde tidlige store separatutstillinger. Blant annet en utstilling i Kunstnerforbundet i 1939, og

viktige utstillinger i København og Paris. Hun fikk massevis av anmeldelser, sier Paasche.

På 1930-tallet laget Ryggen en serie antifascistiske arbeider. Noen av disse vises i utstillingen i Oslo.

– For eksempel *Dremmedød* og *Lislotte Hermann*. Hermann var en kommunist og pasifist fra Tyskland som ble gjiljotinet i 1938, etter å ha signert et opprop for demokratiske rettigheter ved Universitetet i Stuttgart, forteller Paasche.

Ryggens teppe ble vevd rett etter gjiljotiningen.

– Hermann var alenemor, og hadde en liten sønn. Saken vakte stor oppmerksomhet, og den internasjonale kvinnebevegelsen var sterkt engasjert.

Hannah Ryggen var erklært kommunist og pasifist.

– Det var steile politiske fronter på 1930-tallet, også innad på venstresiden. Fikk Ryggen problemer på grunn av sin radikalitet?

– Jeg har ikke noe endelig svar på det foreløpig, men det er noe av det jeg forsker på nå.

Paasche sier Ryggen blant annet underviste pionerene i Trondheim, altså kommunistiske barneorganisasjon.

– Rekken av antifascistiske arbeider utgjorde en utrolig tydelig stillingstagen mot nazismen, på et tidspunkt da store

delene av pressen i Norge ennå ikke hadde reagert. I 1935 vevde hun teppet *Etopia*, der hun lar en etiopier holde Mussolinis hode på et spyd. Dette ble vist på verdensutstillingen i Paris i 1937, hvor det ble sensurert. Hødet til Mussolini ble brettet inn, man ville ikke stole Italia. Samme år vevde hun *Dremmedød*, der hun skildrer Carl von Ossietzky's fangenskap i Tyskland. Han ble tildelt fredsprisen i 1935, noe som gjorde nazistene rasende. De nektet ham å dra til Norge for å motta den. Men også her var det mange som reagerte mot tildelingen, som den konservative studentforeningen, Aftenposten og kong Haakon.

Kardig. Utstillingen i Kunsthall Oslo tar for seg perioden fra 1930-tallet til slutten av 1950-tallet.

– Det politiske engasjementet varte livet ut, sier Paasche, som synes dette er den sterkeste perioden i Ryggens kunstnerskap.

Ryggen ble født i Malinå, men flyttet til en gård på Ørlandet i Nord-Trøndelag i 1923, etter å ha giftet seg med den norske maleren Hans Ryggen. Også han kommunist og pasifist.

– Hun ble norsk, og konverterte hardt og åpenlyst. Hun hatet Sveriges rolle un-

der krigen. Men det kom til en forsoning senere.

Ryggens arbeidsmetode er etter hvert blitt berømt. Hun gjorde alt på egen hånd, fra karding avullen til farging av garnet. Fargene fremstille hun gjennom å samle urter, planter og andre naturlige elementer fra nærmiljøet. I hennes karakteristiske potteblåfarge var mamsurin en av flere ingredienser.

– Hun var veldig opptatt av å skulle klare seg selv. Her bor du på Ørlandet, og plukker bark av trærne og vever Mussolinis hode med fargen du får ut av det. Det er et sprang der om en ganske fint, og som snur opp ned på en del forestillinger som sentrum versus periferi, sier Paasche. – Hannah hadde også en utrolig tillit og hengivenhet til bildet som ytring. Det tror jeg tilhuler mange yngre kunstnere. Hun jobbet i store formater, hadde en fantastisk billedskapende evne og full kontroll over produksjonsprosessen.

Kurs. – Hvorfor forsvant Ryggen fra den norske kunstdiskusjonen på 1970-, 80- og 90-tallet?

– Noe av grunnen er nok at den politiske kunsten ble relativt diskreditert på 1980-tallet. Mediet har nok også noe å si. Hun valgte å jobbe med vev, og ble definert som tekstilkunstner på 70-tallet.

I Norge har tekstilkunstnere gjerne vært én kategori behandlet på siden av det generelle kunstfeltet. Med denne utstillingen ønsket vi å tenke utenfor kategoriene, og behandle henne som en kunstner, sier Paasche.

Utypisk. Den kunstneriske bruken av naturen, selvoppholdelsen, den radikale feminisismen og kommunisismen er alle aspekter ved Ryggen som tilnylende er utypisk for vår tid. Likevel fetter både kunstnere, kunsthistorikere og publikum ny interesse i disse dager. Ved siden av utstillingen på et «ungtvitingsstedet som Kunsthall Oslo, ble det nylig avholdt et Ryggen-seminar ved Kunstgalskolen i Bergen, der blant annet Morgenbladets Tonny Olsson bidro. Paasche mener det er flere grunner til at Ryggen akkurat nå trekkes frem igjen – ikke minst en sterkere interesse for tekstil. Også på Ørlandet har Ryggen fått en renessanse, med det nye Hannah Ryggen-senteret som åpnet i 2009.

– Selv flere av de store nederlandske malerne gikk i glemmeboken, før de dukket opp igjen, sier daglig leder ved senteret Terje T.V. Ryggen, som mener interessen for Ryggen har økt på Ørlandet etter at senteret kom på plass.

– Kan man snakke om en ny interesse for vev i bygdene?

– Vel, vi har hatt et samarbeid med den kulturelle skolesekken, med forskjellige kurs der de unge har lært om garvfarging. Det synes de er veldig gøy, og Ryggens fremstilling av potteblått er jo en klassiker som gjør utsteltelig inntrykk. Men at ungdommen nå begynner å sette seg ved vevstolen, det ville være å ta hardt i, sier Bratberg.

Plakater. Paasche har på sin side fått en fornyet interesse for norsk kunsthistorie fra 1930-tallet.

– Det er så mye interessant å lese om, så mange anekdoter! Og det morsomme er ofte ransket vekk i de store overrøksartiklene om norsk kunsthistorie. Vi trenger en revisjon, i hvert fall for perioden 1930-1950, sier Paasche, som også avslører at hun skal skrive en bok om Ryggen i Torpedo Press' Karavane-serie.

Utstillingen i Kunsthall Oslo setter Ryggen i kunsthistorisk sammenheng på et nasjonalt og internasjonalt plan. Kunstnere som Pablo Picasso, Gerd Arntz, Anna-Eva Bergman og Gunnar S. Gundersen stilles også ut.

– Vi setter Ryggen i kontakt med noen av hennes samtidige som delte den antifascistiske holdningen, og som jobbet

Som ung: Hannah Ryggen ved veven.

nytskapende med form. Hun var svært opptatt av Picasso, og måten hun løser problemene figur-bakgrunn på kan minne om hans *Guernica*. Det er ikke noen perspektiviske rom hos Hannah Ryggen. Trekk ved formspråket kan også knyttes til primitivismen, som var en viktig inspirasjon på 1930-tallet. I tillegg inspirerte hun i klassiker som gjer utsteltelig inntrykk. Men at ungdommen nå begynner å sette seg ved vevstolen, det ville være å ta hardt i, sier Bratberg.

Plakater. Paasche har på sin side fått en fornyet interesse for norsk kunsthistorie fra 1930-tallet.

– Det er så mye interessant å lese om, så mange anekdoter! Og det morsomme er ofte ransket vekk i de store overrøksartiklene om norsk kunsthistorie. Vi trenger en revisjon, i hvert fall for perioden 1930-1950, sier Paasche, som også avslører at hun skal skrive en bok om Ryggen i Torpedo Press' Karavane-serie.

Utstillingen i Kunsthall Oslo setter Ryggen i kunsthistorisk sammenheng på et nasjonalt og internasjonalt plan. Kunstnere som Pablo Picasso, Gerd Arntz, Anna-Eva Bergman og Gunnar S. Gundersen stilles også ut.

– Vi setter Ryggen i kontakt med noen av hennes samtidige som delte den antifascistiske holdningen, og som jobbet

nytskapende med form. Hun var svært opptatt av Picasso, og måten hun løser problemene figur-bakgrunn på kan minne om hans *Guernica*. Det er ikke noen perspektiviske rom hos Hannah Ryggen. Trekk ved formspråket kan også knyttes til primitivismen, som var en viktig inspirasjon på 1930-tallet. I tillegg inspirerte hun i klassiker som gjer utsteltelig inntrykk. Men at ungdommen nå begynner å sette seg ved vevstolen, det ville være å ta hardt i, sier Bratberg.

Plakater. Paasche har på sin side fått en fornyet interesse for norsk kunsthistorie fra 1930-tallet.

– Det er så mye interessant å lese om, så mange anekdoter! Og det morsomme er ofte ransket vekk i de store overrøksartiklene om norsk kunsthistorie. Vi trenger en revisjon, i hvert fall for perioden 1930-1950, sier Paasche, som også avslører at hun skal skrive en bok om Ryggen i Torpedo Press' Karavane-serie.

Utstillingen i Kunsthall Oslo setter Ryggen i kunsthistorisk sammenheng på et nasjonalt og internasjonalt plan. Kunstnere som Pablo Picasso, Gerd Arntz, Anna-Eva Bergman og Gunnar S. Gundersen stilles også ut.

– Vi setter Ryggen i kontakt med noen av hennes samtidige som delte den antifascistiske holdningen, og som jobbet

Hannah hadde også en utrolig tillit og hengivenhet til bildet som ytring.

MARIT PAASCHE, KUNSTHISTORIKER OG KURATOR

ml@morgenbladet.no

AKTUELL UTSTILLING

HANNAH RYGGEN
Det menneskelige mønster – Hannah Ryggen i vår tid
Kunsthall Oslo
Utstillingen åpner 4. mars, vises til 25. april

www.vg.no

Picasso og Ryggen

Utstillingen «Det menneskelige mønster» forfølger tre hovedtemaer man kan spore i de åtte teppene de viser av Ryggen.

Utstillingen har arbeider som ble laget av Ryggens samtidige, som inkluderer Pablo Picasso, Claude Cahun og Gerd

Amtz. Disse delte Ryggens politiske stillingene til den gjyende europeiske trossammen, selv om de har svært ulike uttrykk, sier Marit Paasche.

Så har vi de arbeidene som berører utviklingen av modernismen i Norge fra Anna-Eva Bergman til Gunnar S. Gundersen og Olav Christopher Jensen.

Den tredje kategorien

tilhører definisjonen av samtidiskunst etter 1960. Her inngår kunstverk som reformulerer Ryggens kunstneriske uttrykk.

Noen av disse arbeidene er gjort av kunstnere som står i direkte gjeld til Ryggen, som for eksempel Ann Cathrin November Halbo og Charlotte Johannesson. Andre kunstnere utvikler motiver og former som man kan finne i Ryggens kunstnerskap, som Ruth Swane, Henriette Heise og Travis Meinof.

LAGER UTSTILLING: Marit Paasche. Foto: BØRRE HAUGSTAD

Beskyldt for landsforræden

Som ung student signerte Lotte Lise Herrmann (1907-1938) allerede i 1933 oppropet «Forsvar av demokratiske rettigheter og frihet», som var rettet mot nazistene.

Det førte til at hun ble utvist fra Universitetet i Stuttgart, der hun studerte og var aktiv i Roter Studentbund. Samme år myndet Gestapo hennes mann. Hun begynte å jobbe illegalt i et kommunistisk

miljø, samtidig som hun ledte sammen Walter året etter.

I 1935 ble hun arrestert og beskyldt for landsforræderi. Hun satt 19 måneder i fengsel. Nazistene skal ha plassert et gråtende barn i nabocellen og fortalt at det var Walter, for

å få henne til å ang si sine venner. Uten hell.

I 1937 ble hun dømt til døden for «forræderi». Da hun ba om å få ta livet av seg sammen sin kasse, da bare klesplagene hans inn i cellen hennes.

Til bosse for etrsko internasjonale protester, blant annet fra Norge, ble Liselotte Herrmann halsugget 20 juni 1938.

Senere samme år laget Hannah Ryggen et teppe om antirasistiske Liselotte Herrmann.

MOR OG BARN:

Over hele Europa ble nazistenes barbariske behandling av småbarnsmoren Liselotte Herrmann diskutert. Tekstilkunstneren Hannah Ryggen laget et berømt teppe om barbarer.

Foto: PRIVAT

Utslag av nazistene

Av BØRRE HAUGSTAD

Småbarnsmoren Liselotte Herrmann ville se sin fire år gamle sønn for nazistene halsugget henne. De kastet bare klærne til sønnen inn i cellen hennes.

Denne hjerteskjennende, barbariske mordet på den unge moren, vakte stor internasjonal oppsikt og fikk den norske tekstilkunstneren Hannah Ryggen (1894-1970) til å lage et teppe om den motvirkende tyske studenten.

Ryggens teppe «Lotte Halbo og barn» ble laget ikke lang tid etter at nazistene tilføyde den berømte Hermann 20. juni 1938 (se egen sak).

Dette arbeidet inngår i en unik og etersk serie med antirasistiske arbeider fra 1930-tallet som Hannah Ryggen vedde. Verden hadde ikke sett slike tepper for, sier Marit Paasche. Hun er sammen med Will Bradley ansvarlig for utstillingen «Det menneskelige mønster» som åpner i dag i Kunsthall Oslo i Bjervika. Ifølge dem er utstillingen et forsøk på å plassere Hannah Ryggens kunstnerskap i dialog med verk fra historie og samtid.

Tenke nytt

Allerede på 1930-tallet tenkte Ryggen på en helt ny måte og laget tepper som hadde i seg elementer fra datidens avantgardistisk maleri, politisk

Fakta

- Hannah Ryggen**
  - Kunstneren Hannah Ryggen (født Jensen) 21. mars 1894 i Malmö, død 2. februar 1970 i Trondheim) var pioner i å gjøre billedvev til kunst i Norge.
  - Hun var den første tekstilkunstneren som kom inn på Høstutstillingen i 1964.
  - Det meste av sitt skapende liv - 1924 til 1957 - bodde hun i kystkommunen Orland i Sørfrendelag, hvor hun bodde på småbruket Ryggen sammen med ektemannen Hans Ryggen, som selv var en anerkjent maler og datteren Mona.
  - Hun var ledende i anti-fasist, antifascist, feminist og humanist.
  - Mannen Hans var medstander under krigen og ble arrestert av nazistene i 1944. Endte på Grini, men overlevde.

Dragnet utgangspunkt for berømt teppe

Denne hjerteskjennende, barbariske mordet på den unge moren, vakte stor internasjonal oppsikt og fikk den norske tekstilkunstneren Hannah Ryggen (1894-1970) til å lage et teppe om den motvirkende tyske studenten.

Ryggen var mye mer aktuell og internasjonal orientert enn sine norske kolleger. Hun unngikk den sosialdemokratiske forherligelsen av arbeideren man kan hos Franko-brødrene Aksel Revold og Alf Rolfsen, hun viser frem blodslaget.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

Og i motsetning til for eksempel Arne Ekeland var hun var mer opplatt av konkrete hendelser enn av utopien. Det fantastiske teppet «Drømmedød» fra 1936, der hun skildrer Carl von Ossietzky's kamp mot nazistene, eller «La hora aproximada» der hun tar stilling til Francos terror, har mer til felles med Picasso og hans «Guernica», enn med den norske tendenskunstner, sier Paasche.

TEPPER: Som en hyllest til Liselotte Herrmann laget Hannah Ryggen et stort teppe. Foto: NORDENFJELDSKE KUNSTINDSTILINGSMUSEUM

FANGENSKAP: Hannah Ryggens teppe «Drømmedød» tok for seg fredsprisvinner Carl von Ossietzky, som satt i fangenskap for seg fredspriser. Foto: NORDENFJELDSKE KUNSTINDSTILINGSMUSEUM

RYGGEN SOM UNG: Hannah

Ryggen i 20-årene i hjembyen Malmö.

OMÅS

9.-13. AUGUST

PULP (UK)
FLEET FOXES (US)
LYKKE LI (SE)
HÅKAN HELLSTRÖM (SE)
JANELLE MONÁE (US)
KVELERTAK
THE JAYHAWKS (US)

THE PAINS OF BEING PURE AT HEART (US)
120 DAYS
THE AVETT BROTHERS (US)
KITCHIE KITCHIE KI ME O
BRING ME THE HORIZON (UK)
WARPAINT (US)
TURNS
TWIN SHADOW (US)
LUKESTAR
WIZ KHALIFA (US)
IDA JENSHUS

TEAM ME
EXPLOSIONS IN THE SKY
VREID
COMEBACK KID (US)
PHAEDRA
MATTHEW DEAR
WOLVES LIKE US
TOG
RAZIKA
OSLO ESS
GHOST (US)
SANDRA KOLSTAD
HOMNINGBARN

OMAFESTIVALEN.COM

FESTIVALPASS 1995,-
DAGSBILLETTER 665,-
BILLETTSERVICE NO / 81533133 / NARVESEN / 7-ELEVEN
MAXD
VEB
Discovery
Hafslund

Et utvalg av Hannah Ryggens enestående billedtepper presenteres i en utvidet billedskapende sammenheng.

Utforsker det kunst

Kunst utstilling

Det menneskelige mønster -
Hannah Ryggen i vår tid
Kunsthall Oslo

Hannah Ryggens vedve tepper har et eget, svært severdig rom i Nordenfjeldske kunstinstitusjon i Trondheim, mens *Trojanak kist/ Picassoteppet* (1946) til vanlig henger i regjeringsbygningens Statsrådssal.

Dette, og syv andre av tepper inngår nå i Kunsthall Oslos ambisiøse presentasjon *Det menneskelige mønster - Hannah Ryggen i vår tid*. Tatt i betraktning at kunstnerens navn er lite kjent utover kretsen av kunstinteresserte og at teppene gjerne blir vist og karakterisert som alt annet enn billedkunst, poengterer utstillingen at veversken med politiske motiver, sensuelle og filmatiske fargefelt og billedskapende oppbygging er en fremstående kunstner.

Turbulent. Bjørvikas kunsthall og kurator Marit Paasche har valgt å sette et utvalg av Ryggens tepper i en internasjonal billedkunsthall som består av tre samtidige - Pablo Picasso, Gerd Arntz, Claude Cahun, samt senere kunstnerne som Ruth Ewan, Ann Cathrin November Heibo, Gunnar S. Gundersen.

Grepet åpner for fruktbare perspektiver, som gjelder Ryggens turbulente samtid (1930-årene), påfriskning over senere kunstnere (særlig feministisk og politisk kunst), samt teppe-nes forhold til den billedskapende tradisjon.

Stort inntrykk gjør den franske fotografen Cahuns fem isce-nearatte fotografier: De små bildene er plassert på en hylle, og fremhever kunstnerrollens slektskap med ulike «outsider»-posisjoner. Et eget rom viser Ryggens betydning for det kvinnemiljøet som oppsto med feminismen, og hvordan rollen som mor og husmor butter mot et sosialt engasjement. Selv vedde Ryggen bokstavelig talt sammen det private og det og politiske på gripende vis i *Mors hjerte*. Og i *Liselotte Hermann* viser Ryggen hvordan den tyske kommunisten måtte forlate sitt

Den tyske pælfaten og kommunisten Liselotte Hermann ble henrettet i Berlin-fengslet Plötzensee i 1938. Allerede i 1933 ble ektemannen drept, mens hun selv var gravid. Hannah Ryggens flateinnleide og ekspressive billedteppe *Lise Lotte Hermann, 1938*, forteller også at den unge moren ikke fikk ta farvel med sin sønn.

barn ved henrettelsen.

Maleri. Dette, så vel som andre billedtepper understreker Ryggens forkjærlighet for modige enkeltmennesker, og hvordan hun kombinerer egne billedskapende evner med kunsthistoriens tradisjon.

Trolig valgte kunstneren bildelev for det de ga en ønsket langsomhet, samt kontroll over prosessen (inkludert plantefar-

ging). I tillegg uttrykker relasjonen mellom figur og flate et forhold mellom enkeltindivid og samfunn, som korresponderer med oppfatningen om at mennesket aldri unnslipper de samfunnsmessige strukturer det inngår i.

Selv om Ryggen tidlig anerkjente Picasso, var hun skeptisk til den radikale modernismens nonfigurasjon. Hun uttrykte seg gjennom det figurativt fortel-

lende, og utstillingen understreker hvordan det grafiske instinktet også sees hos malere som Anna Eva Bergman og Olav Christopher Jensen.

Hovedvekten ligger imidlertid på det politiske, antifascistiske aspektet ved Ryggens kunst fra slutten av 1930-årene til rundt 1950, og bekrefter at internasjonale konflikter var et fortrukket motiv. Eksempelvis vitner skårne *Drømmedad* om kunst-

Hannah Ryggen

Daet Hannah Jönsson, født i Malmö 1894. Utdannet som lærer og maler.

Giftet seg med den norske maleren Hans Ryggen i 1923, og de bosatte på Ørlandet.

Hun stilte blant annet ut i Paris og USA, og en stor utstilling på Moderna Museet i Stockholm, 1962, ble en stor publikumssuksess.

Deltok som den første tekstilkunstner i Høstutstillingen i 1964, og representerte samme år Norge på Venezia-biennalen i 1964. Etter mannens død i 1956 flyttet hun til Trondheim. Hannah Ryggen døde i 1970.

Utstillingen i Kunsthall Oslo

Utstillingen åpnet i går kveld i Kunsthall Oslo, og varer til 25. april.

Inkluderer verker av Hannah Ryggen, Pablo Picasso, Gerd Arntz, Claude Cahun, Henriette Heise, Ruth Ewan, Olav Christopher Jensen, Ann Cathrin November Heibo, Ann Charlotte Johannesson, Anna Eva Bergman, Gunnar S. Gundersen, Kirsten Justesen, Kristine Roepstorff.

Aftenposten fakta

nerens engasjement mot nazistene foran 2. verdenskrig.

Tilskuud. Nærmest troskyldig minner Ryggens tepper oss på hvor modig kunst kan være. Til sammenligning virker dagens politisk orienterte kunst nok så småliten overfor aktuelle problemstillinger knyttet til privatsfære, fellesskap - og penge- og maktspill rundt kunsten.

LOTTE SANDBERG

SALADINDAGENE 2011

litteraturhuset.no/saladin

Litteraturhuset

MANDAG 7. MARS KL. 17

Re-writing 1948
Saladinforedraget ved Elias Khoury

MANDAG 7. MARS KL. 19

Om dynastier og drømmere
Asne Seierstad intervjuer Elias Khoury og Ilan Pappé

TIRSDAG 8. MARS KL. 10

Israelsk historieskrivning
Historikerseminar med Avi Shlaim og Ilan Pappé

TIRSDAG 8. MARS KL. 19

1948: Israelske og palestinske historier
Mustafa Can møter Elias Khoury og Avi Shlaim

ONSDAG 9. MARS KL. 19

Kan tro spille en positiv rolle i Midtøstenkonflikten
Rabbi David Rosen og imam Yahya Hendi møter Gunnar Stålsett

[Kunst]

KOBLINGER. Utstillingen «Det menneskelige mønster» legger opp til å se Hannah Ryggens kunst i sammenheng med norsk modernisme og yngre, internasjonal samtidskunst med både formale og innholdsmessige fellestrekk. Bildet viser Ryggens «Drømmedag» (til høyre) og Gunnar S. Gundersens abstrakte «Komposisjon» fra 1964. FOTO: MIKAL BERG

Intim internasjonalist

Det smeller veggimellom når Hannah Ryggen presenteres på Kunsthall Oslo.

Kunsthall Oslo i Bjørvika åpner i dag dørene til den første større presentasjonen av Hannah Ryggen (1894–1970) i hovedstaden i moderne tid. Syv av Ryggens vedde tepper er lånt inn fra Nordenfjeldske Kunstmuseum i Trondheim og satt i sammenheng med verker av både Ryggens samtidsunge og unge samtidskunstnere i utstillingen «Det menneskelige mønster – Hannah Ryggen i vår tid».

Det er en viktig utstilling av en kunstner som burde hatt en langt større plass i den offisielle norske kunsthistorien. Følgelig er det også umulig å tenke, idet man besuner Ryggens fargerike, politisk kompromissløse og fenomenalt fortellervillige bilder, at her har vel en institusjon som Nasjonalmuseet forsett sin oppgave.

Vulkan. En ting er at Ryggen dekker inn behovet for å lete opp det marginaliserte: Hun er kvinne, inntil ganske nylig langt på vei glemt, og valgte dertil et kunstnerisk medium uten særlig kunstnerisk eller diskursiv tyngde. Langt viktigere er likevel at dette kunstnerskapet demonstrerer et blikk og en forståelse for det klassiske bildet. Sammen med en ubøyelighet overfor den rådende, politiske over-

makten i Ryggens egen tid, borger dette blikket for et nærmest sensasjonelt sterkt møte for de av oss som ikke allerede er kjennere av den svenskefødte «vulkanen i norsk kunst», slik hun engang ble omtalt i forbindelse med sitt posthume bidrag til utsmykningen av Regjeringsbygget i Oslo.

Positivt. En fortsatt pågående monteringsprosess gjorde det litt vanskelig for denne anmelder å se alle sammenhengene og koblingene mellom Ryggen og nytt og gammelt, stor og smått av den øvrige kunsten som utgjør helheten på Kunsthallen. Blant de øvrige bidragene finnes norske samtidskunstnere som Olay Christopher Jenssen og Ann Cathrin November Høibo og historisk materiale med varierende gjenkjennelsesfaktor. Picasso, et av Ryggens store kunstneriske forbilder, skulle ikke behøve noen nærmere presentasjon, mens den franske fotografen Claude Cahuns små, eksperimentelle og identitetsutforskende fotografier fra tiden rundt 1930 for meg ble et overraskende positivt første møte.

Verden og tiden. Disse innspillene skal sammen åpne perspektiver på Ryggens kunstnerskap som favner om kunstneren som helt sentral i norsk modernisme, og en billedbygger som suverent evnet å kombinere det private og intime med det politiske og internasjonale perspektivet.

BILDER OG FORBILDER. Hannah Ryggens tepper åpenbarer en appetitt på ornamenter og farge som kontrasterer det politiske og ofte dystre innholdet. Her ses forbildet i dobbeltscenen «Trojansk hest/Picasso» fra 1956.

De for anledningen nyrensedde teppene som rulles ut på gulvet mellom verkøyt og utstillingsteknikere, åpenbarer en appetitt på ornament og farge som virkelig kontrasterer det psykologiske og dystre – og i sin tid også utvilsomt vågale – innholdet. Ryggen markerte seg utover på 1930-tallet som en sterkt feministisk og antifascistisk verdensborger, som fra atelieret på Fosen i Trøndelag responderte på verden og tiden med motivmessig beslutsomhet og håndverksmessig kyndighet.

Konfronterende. De store teppene er overveldende fortellervillige, tidvis groteske, og gjennomført fargeintense så det smeller veggimellom nede i Bjørvika. Fargebruken og de detaljerte komposisjo-

nene minner om det beste i norsk maleri fra omtrent samme tid, som Kai Fjells 30- og 40-tallsbilder, Reidar Aulies arbeidsscener eller Bendik Riis' komplekse bruk av den dekorative folkekunsten. Men fremfor alt er de direkte og konfronterende, og det levnes liten tvil om hva disse bildene handler om, utstillingen gjennom.

Carl von Ossietzky er her fremstilt bak lås og slå i komposisjonen «Drømmedag» fra 1936. Den jødiske fredsprisvinneren sitter på toppen av en stor, grå flate som vekslers grafisk og optisk mellom å tre frem som konstruktivistisk geometri og hakekors. Andre bilder viser det nære, som «Mors hjerte» i avstemt rødt, grått og grøntoner forteller om datteren Mona, som ble rammet av epilepsi, for man igjen blir rykket ut i det politisk eksplisitte i det Franco-kritiske og Guernica-inspirerte «La hora se aproxima» (1938), eller det knallblå portrettet av den stelte Nato-motstanderen «Jul Kvale» fra 1956.

Ryggens vedde tepper er vonde og vakre, og i alle henseender store nok til å tale både tidens skiftninger og sammenhenger langt større enn Kunsthall Oslo har mulighet til å tilby.

ARVE RØD

«Det menneskelige mønster – Hannah Ryggen i vår tid»
Kunsthall Oslo
5. mars–25. april

Hannahs enestående mønster

4. mars viser Kunsthall Oslo utstillingen «Det menneskelige mønster – Hannah Ryggen i vår tid».

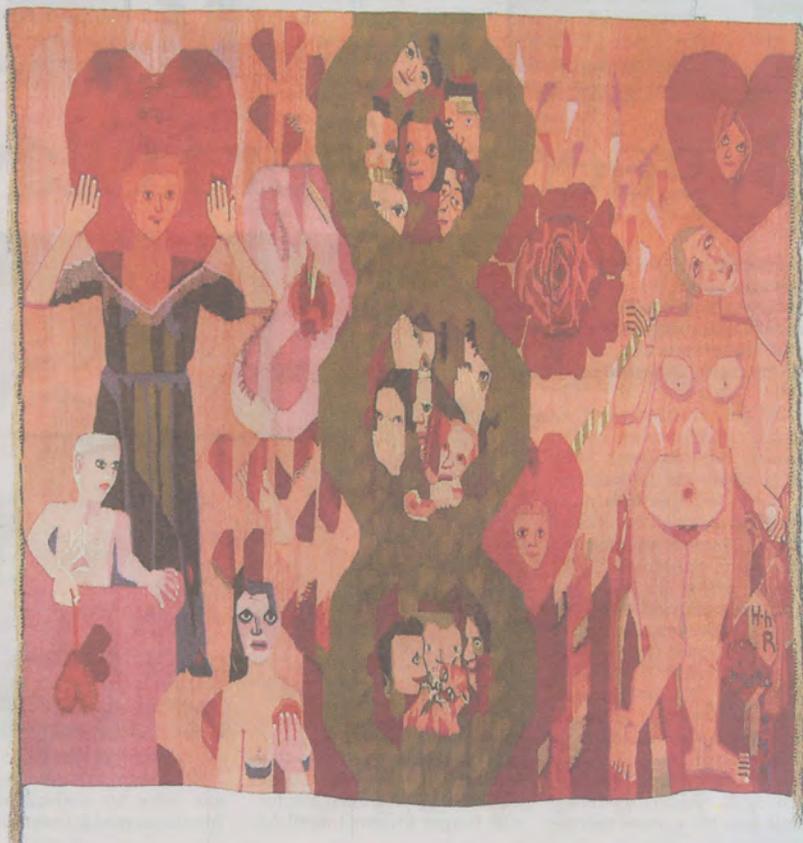
Kurator for utstillingen er kunsthistoriker Marit Paasche, som mener det er på tide å løfte fram i lyset igjen Hannah Ryggen som en av Norges mest enestående kunstnere gjennom tidene. I norsk kunsthistorie har hun blitt stående, ikke som billedkunstner, men som kunsthåndverker. Det kommer av at hun arbeidet med veven, mener Marit Paasche, som her finner en viktig årsak til at Ryggen er blitt marginalisert og delvis glemt av generasjonene etter 1970.

Svensk-norske Hannah Ryggen (1894-1970) bodde i Trondheim og på Ørlandet og gjorde internasjonal karriere med sine nyskapende billedtepper. Hun stilte ut i Paris, USA, København og Stockholm. Den store utstillingen hun hadde på Moderna Museet i 1962 ble en formidabel publikumssuksess, forteller Marit Paasche. To år senere representerte Hannah Ryggen Norge på Venezia-biennalen.

Hannah Ryggen brakte politiske hendelser i sin samtid inn i teppene sine. Noen eksempler på det er «Drømmedød» fra 1936, som tar for seg Carl von Ossietzky i nazistenes fangenskap, Franco-Spania i «La hora se aproxima», Timen nærmer seg, fra 1938 og sine egne erfaringer som mor i «Mors hjerte» fra 1947.

Utstillingen i Kunsthall Oslo vil ta for seg tidsperioden fra slutten av 1930-årene til rundt 1950 og bringe Hannah Ryggens arbeider i dialog med en rekke kunstnere fra hennes tid og vår egen samtid. Til utstillingen har Nordenfjeldske kunstindustrimuseum lånt ut seks arbeider, ett teppe kommer fra Stockholm stads konstsamling, og ett er utlånt fra statsrådssalen i regjeringsbygget i Oslo.

TONER MØRKVED 951 98 729
tone.morkved@adresseavisen.no

Mors hjerte: Hannah Ryggen vevde dette teppet i 1947. På Ørlandet, der familien bodde fra 1924 til kunstneretemannen Hans' død i 1956, var datteren «annerledes». Dels skyldtes det at hun hadde epilepsi, og dels følte hun det nok slik, fordi hun var datter av et kunstneretepar. Forholdet mellom mor og datter var vanskelig. Wikipedia siterer trolig Hannah selv med denne setningen om bakgrunnen for teppet: «Historien om en ung mor som midt i sin lykke rammes av en stor sorg – det hender noe med barnet, og hennes hjerte slås i stykker». Hannah Ryggen flyttet til Trondheim i 1957 og vevde der bl.a. «Vi lever på en stjerne», til regjeringsbygget.

Foto: Jette C. Petersen, Nordenfjeldske kunstindustrimuseum

Kuratoren

Tekst og foto: Ingrid Lønningdal

Marit Paasche

Aktuell som kurator for utstillingen «Det menneskelige mønster – Hannah Ryggen i vår tid» i Kunsthall Oslo.

– *Kan du fortelle litt om forberedelsene til utstillingen i Kunsthall Oslo?*

– Arbeidet startet i 2008 da jeg ble kontaktet av Ann Cathrin November Høibo og Maria Brinch. De studerte på Kunsthøgskolen i Oslo og var, sammen med billedkunstner Lotte Konow Lund, svært interesserte i Hannah Ryggen.

– Jeg kommer fra Trondheim, og så flere av teppene hennes som ung. Jeg husker at arbeidene gjorde et sterkt inntrykk på meg, spesielt det koloristiske og taktile ved dem. Når jeg senere dro tilbake til Trondheim og så dem på nytt – med en kunsthistorisk kompetanse – ble det nødvendigvis en annerledes erfaring. Det slo meg at verkene er helt unike, og at det var vel verdt å jobbe for å få dem frem i lyset igjen. Dette ble også vårt mål; å løfte henne frem. Per Gunnar Eeg-Tverbakk og Will Bradley i Kunsthall Oslo var interesserte i prosjektet, og da denne kontakten var opprettet gikk jeg inn i prosjektet som kurator.

– *Hannah Ryggens kunst forklares ofte ut fra hendelser i kunstnerens hverdag. Du har valgt en annen strategi: Biografien er forlatt, og utstillingen i Kunsthall Oslo presenterer åtte av Hannah Ryggens verk sammen med arbeider av andre kunstnere. Hva er ideen bak dette?*

– Det er korrekt observert. Jeg opplever at mye av faglitteraturen som er skrevet om Ryggen er konsentrert rundt det biografiske. Satt på spissen så har kunstnerskapet blitt redusert til en fotnote til

biografien. Jeg har valgt å fokusere på henne som kunstner.

– Utstillingen har tre hovedlinjer. Den ene setter henne i dialog med sine samtidige, som Pablo Picasso, Claude Cahun og Gerd Arntz. De er alle tre nyskapende i sitt formspråk og har klare antifascistiske sympatier. Den andre forbinder henne til norsk modernisme gjennom verk av Olav Christoffer Jenssen, Gunnar S. Gundersen og Anna Eva Bergman. Den siste linjen tar utgangspunkt i kunst etter 1960 som tar Hannah Ryggens kunstneriske anliggender i nye retninger, og her er blant andre Ann Cathrin November Høibo, Kirstine Roepstorff og Kirsten Justesen representert.

– *Hvilke aspekter i Ryggens kunstnerskap har du vært interessert i å fremheve?*

– Jeg har valgt ut arbeider fra 1936-59. Hannah Ryggen var en godt skolert maler, og i denne tidsperioden trer Ryggens bruk av sin maleriske kompetanse svært godt frem, samt den selvfølgelig måten hun forbinder hverdag og politikk med billedkunst.

– Ryggen var godt orientert om internasjonal kunst og kunsthistorie. Et eksempel er *Lise Lotte Hermann halshuggen* (1938) som både har klare referanser til renessansemaleriet og til aktuelle, samtidige hendelser. Lise Lotte Hermann jobbet illegalt i Tyskland før krigen. Hun ble arrestert for landsforræderi, satt i fengsel og presset til å angi medarbeidere. Hermann anga dem ikke, men ble

tross internasjonale protester gjiljotinert i 1938.

– Ryggen var en av få kunstnere som brukte internasjonale konflikter i sin motivkrets på 30-tallet i Norge. Hun var ekstremt tidlig ute, og hadde en tydelig stillingtagen til nazismen. Jeg er interessert i å fremheve denne unike posisjonen.

– *Hvordan gikk Ryggen fra publikumssuksess på Moderna Museet i 1962 og som Norges representant på Venezia-biennalen i 1964, til å bli oversett noen år senere?*

– Dette har forbløffet meg. Hun er så lite nevnt i den senere kunsthistorie at jeg trodde at hun var marginalisert i sin samtid. Men et dybdykk i kildemateriale har vist at det var hun absolutt ikke. Norske kunstnere var tidlig ute med å omfavne Hannah Ryggen. Hun var stor i sin samtid, og man kan lure på hvordan norske kunsthistorikere kan ha gitt henne en så uanselig plass. Noe av forklaringen kan være at hun jobbet med tekstil, og at politisk kunst ble diskreditert på 80-tallet.

– *Hva gjør henne så aktuell nå?*

– Jeg tror det handler om mange faktorer, som den stofflige utvidelsen av det maleriske og den hengivenheten og tilliten hun har til bildet som rom for ytring. Det er utrolig interessant at det kan ligge en forsinkelse i kunstverk som gjør at de får en aktualitet senere. Det er noe av det som gjør det svært fascinerende å jobbe som kurator.

Hannah Ryggen (1874-1970) farget ulltråd med røtter, mose og lav for å få saftige, naturlige farger til billedvevene hun lagde. Ryggen hadde nærhet til produksjonen, men også til internasjonale konflikter. I arbeidene protesterer hun høyløyd mot nazismen, har innlegg i samtidens kunstdebatt og tar opp temaer som sorg. Ryggens kunstnerkollegaer tok henne til seg, og hun gjorde karriere internasjonalt. Så ble det stille.

Tidligere i år ble det holdt seminar om Hannah Ryggen på Kunsthøgskolen i Bergen, bok i Torpedos Karavane-serie er underveis og i tillegg til utstillingen i Kunsthall Oslo vises verk av Ryggen i «Forms of Modern Life: The Archives of Guttorm Guttormsgaard» på Office for Contemporary Art. I 2009 åpnet Hannah Ryggen-senteret i Ørland.

Kunstkritikk

Det menneskelige mønster – Hannah Ryggen i vår tid

Hannah Ryggen, Gerd Arntz, Anna-Eva Bergman, Claude Cahun, Ruth Ewan, Gunnar S. Gundersen, Henriette Heise, Ann Cathrin November Høibo, Olav Christopher Jenssen, Charlotte Johannesson, Kirsten Justesen, Travis Meinolf, Pablo Picasso og Kirstine Roepstorff

Kuratert av Marit Paasche og Kunsthall Oslo

Kunsthall Oslo, Oslo
5. mars - 25. april 2011

KRITIKK

09.03.11

Politikkens form og farge

Av Geir Haraldseth

Hannah Ryggen, *En fri*, 1947 og Ann Cathrin November Høibo, *Symbolic History*, 2010.

Samtidskunsten flørter til stadighet med politikk og aktivisme, men er sjelden virkelig politisk. I de siste årene har kunstverdenen gått tilbake i historien for å finne kunstneren som aktivist, katalyst, kommentator eller opprører i betente politiske situasjoner. Hannah Ryggen (1894–1970) er en kunstner som for mange personifiserer en slik handling i kunsten. *Det menneskelige mønster – Hannah Ryggen i vår tid* viser åtte arbeider av Ryggen fra perioden 1936–1958 i tillegg til tre ulike kontekstualiseringer av arbeidene: hennes internasjonale samtid, norsk abstrakt modernisme og kunstnerens innflytelse på dagens kunstnere. Ser man denne ambisiøse målsetningen i forhold til institusjonens størrelse og kapasitet blir det hele litt for mye. En rekke av Ryggens arbeider kommenterer fascisismen og nazismens fremtog i Europa i mellomkrigsårene og norsk politikk i etterkrigstiden. *Drømmedød* fra 1936 er et tydelig eksempel. Verket er delt vannrett i to, begge deler vevd i en dempet fargepalett. Den nedre delen er ornamentert med hakekors mellom to brune felt. To mannsben med nakne føtter bryter ornamenteringen. Bena tilhører en mann, en navnløs fange, som blir mishandlet av tre nazister med blodrøde ansikter. På begge sider av nazistene er folk fengslet bak gitter. Til venstre finner man den tyske fredsprisvinneren Carl von Ossietzky som ble fengslet to ganger på 30-tallet, blant annet for spionasje og landsforræderi. Til høyre ser man blant annet en figur som stikker folinen sin frem bak gitteret, for å hevde kunstens rolle i politikken.

En figur som Ryggen er tiltrekkende på mange plan. Hun tok utgangspunkt i den tradisjonelle billedveven og brukte denne som et moderne kunstnerisk medium med politisk slagkraft. Dette resulterte i et imponerende kunstnerskap, som i kombinasjon med en bemerkelsesverdig

Hannah Ryggen, *Drømmedød*, 1936. Vev.

Gunnar S. Gundersen, *Komposisjon*, 1964 og Hannah Ryggen, *En fri*, 1947.

biografi, som spenner fra gårdsbruket i Ørland til motstandsarbeid under annen verdenskrig, sørger for at Ryggen blir enda mer besnærende. Ryggen er også interessant i en internasjonal kontekst, men når Kunsthall Oslo hevder at Ryggens arbeider er lite kjent, tar jeg det med en klype kuratorsalt. Kunstneren har hatt en større

retrospektiv utstilling nesten hvert tiår etter sin død og kunstnerskapet hennes har vært tatt opp i ulike sammenhenger gjennom gruppeutstillinger, blant annet *Fokus 1950* på Museet for Samtidskunst i 1998 og *Bendik Riis Band* på Galleri F15 i 2009. Her skaper Kunsthall Oslo og kurator Marit Paasche et kunstig behov for å gjenoppdage en kunstner som ikke var glemt. De tydeligste linjene til Ryggens vev og teknikker finner man i arbeidene til Ann Cathrin November Høibo og Charlotte Johannesson. Verk av Ruth Ewan og Travis Meinhoff plukker i større grad opp de politiske aspektene av Ryggens kunst, men ender opp som parafraaser over en svunnen tid hvor paroler og kollektiv organisering ga mening, og blir i denne sammenhengen kun tomme henvisninger til samtidskunstens interesse for det politiske. Det store maleriet av Olav Christopher Jenssen eller de mindre arbeidene av Henriette Heise og Gunnar S Gundersen gir også lite i forhold til utstillingens formelle og politiske tema. Kuratorene kunne enkelt kuttet mange av disse arbeidene, uten å redusere utstillingens verdi. Hell i uhell at Picasso-arbeidet *The Dream and Lie of Franco* satt fast i toll. De små fotokopiene som midlertidig erstatter arbeidet fungerer bra, kanskje fordi de peker på den bakenforliggende politiske sammenhengen uten å ta for mye oppmerksomhet. Det samme gjelder de fem små fotografiene av Claude Cahun og de grafiske arbeidene av Gerd Arntz, som fungerer både kunstnerisk og som historisk og politisk materiale. Det er fullt mulig å skape kontekst med andre virkemidler enn maleri eller collage. Kunst kan være eksplisitt politisk, dette viser Ryggens arbeider. Men

sammenstillingen av Ryggen og en rekke samtidskunstnere reduserer i denne utstillingen politikk til overflate og formelle gester. Den politiske slagkraften i Ryggens arbeider appellerer den dag i dag, men utstillingen bidrar ikke i stor nok grad til å analysere dette og følge trådene i det politiske engasjementet. I stedet presenteres vi for en kuratorisk helgardering som på en pyntelig måte dekker Ryggens egen tid og hennes [slettet] innflytelse på vår samtid i dag. Dermed blir det for mye fokus på form og teknikk, og man unngår å snakke om hvorfor Ryggen plutselig fremstår som en innflytelse på en rekke yngre kunstnere og kuratorer. Der har man faktisk den større internasjonale konteksten utstillingen kanskje leter etter.

Charlotte Johannesson, *Attack*, 1977. Vev.

Kirsten Justesen, *Klassekamp*, 1976/2005 og Hannah Ryuggen, *Mors hjerte*, 1947.

Om man virkelig vil skape nye rom for å lese Ryggens kunstnerskap trenger man enten mer plass eller en mer veloverveid kontekstualisering. Den norske

kunstneren Bendik Riis ble nylig presentert på en tilsvarende måte, men da fordelt på den normative retrospektive utstillingen *Norge mitt Fædreland. Malerier – arbeider på papir* på Nasjonalgalleriet i fjor, og den mer spekulerende utstillingen *Bendik Riis Band* på Galleri F15 i 2009, begge kuratert av Jon-Ove Steihaug. Her historiserer kuratoren på mange plan og tilrettelegger for ulike lesninger av Riis, noe som Det menneskelig mønster også forsøker, men det er som om man har forsøkt å presse to eller tre utstillinger sammen i én. Det blir rett og slett litt for mye på et relativt lite utstillingssted som Kunsthall Oslo. Denne artikkelen er sist endret den 12.4.11 for å rette opp enkelte faktafeil.

» ISSUE 02/2011: Ornaments, decor and patterns

Hannah Ryggen: *Trojansk Hest/Picasso*
(Trojan Horse/Picasso), 1956, detail.
From *The Human Pattern* at Kunsthall
Oslo.

Hannah Ryggen's Popularity

Hannah Ryggen: *Trojansk Hest/Picasso* (Trojan Horse/Picasso), 1956, detail. From *The Human Pattern* at Kunsthall Oslo.

Hannah Ryggen's Popularity

The weaver Hannah Ryggen (1894-1970) now experiences renewed interest from the field of contemporary art. This spring she is showcased in two important exhibitions in Oslo.

At present there are two exhibitions in Oslo showcasing the Swedish-Norwegian artist Hannah Ryggen (1894-1970). A self-taught weaver, spinning and colouring her own yarn with plant-based dyes, Ryggen created works that came to be characterized as 'Tendency Art' – art with socio-political and critical contents. With the medium of weaving, she commented on Fascism and Nazism's emergence in Europe in the inter-war years, and Norwegian politics in the post-war years.

Ryggen never drew preliminary designs before beginning to weave; she was experimental, but had a clear idea of how the end result should look. Most of her pictorial weavings are

---

» ARTICLES IN THIS ISSUE

Hannah Ryggen's Popularity

The weaver Hannah Ryggen (1894-1970) now experiences renewed interest from the field of contemporary art. This spring she is showcased in two important exhibitions in Oslo.

[Read more](#)

Jewellery as Absurd Theatre

For many years Sigurd Bronger has been an outsider in contemporary jewellery art, but now he enjoys increasing attention – nationally, through his retrospective exhibition 'Balloon Voyage', and internationally, through the book 'Laboratorium Mechanum' published by Arnoldsche in Germany.

[Read more](#)

Notes

New books: Sigurd Bronger and Kari Steihaug – Think Tank's

Hannah Ryggen: *Jul Kvale*, 1956 and *Trojansk Hest/Picasso* (Trojan Horse/Picasso), 1956. From *The Human Pattern* at Kunsthall Oslo.

Photographer: Kunsthall Oslo

characterized by an explicit social and political protest that is executed in a daring, original and personal style.

No one followed directly in her footsteps, yet she is considered important, not least because she was the first Norwegian textile artist to be accepted as a bonafide pictorial artist. Her works, moreover, were purchased by Norway's National Gallery and were, in 1964, the first textiles to be included in the Autumn Exhibition – a prestigious, juried event.

Hannah Ryggen: *En Fri (A Free One)*, 1947. From *The Human Pattern* at Kunsthall Oslo. Photographer: Kunsthall Oslo

Before 1964, pictorial weaving was largely regarded as second-rate and 'merely' decorative, made by weavers according to a painter's romantic, decorative cartoons. In Ryggen's practice, there is an inherent tension and an interaction between crafts and fine art. But what is it about her pictorial weavings that appeals to the contemporary art public? What makes her art relevant today?

Ryggen's influence

The Human Pattern, curated by Marit Paasche and Kunsthall Oslo, is the first large exhibition of Hannah Ryggen's works in Oslo since 1986. In addition to showing eight tapestries woven by Ryggen, the exhibition creates complexity by including

yearly seminar and exhibition presented in Oslo – Travelling Exhibitions Opens in Croatia

[Read more](#)

Not Merely Beauty

[Read more](#)

Contemporary Ornamentation

Jewellery artists Elise Hatløy, Heidi Sand and Anna Talbot feel ornamentation is underestimated. To them ornamentation is a vehicle for telling stories and expressing ideas.

[Read more](#)

exhibition creates complexity by including works by abstract artists such as the Norwegian modernist Anna-Eva Bergman and Gunnar S. Gundersen. In addition, Claude Cahun and Pablo Picasso are represented – these international artists were Ryggen's contemporaries and they shared her anti-fascist views. Finally, there are works by younger artists such as Ann Cathrin November Høibo and Kirstine Roepstorff.

This latter group draws Ryggen more explicitly into the present era, in terms of method and themes, but also in a more metaphorical sense, through references to, for instance, feminism. All the above mentioned participants are recognized as pictorial artists (the majority are painters), not people working with crafts, and this inclusion of Ryggen in the company of regular pictorial artists seems to be prioritized. The selection of artists supplements and deepens key aspects of Ryggen's practice in an interesting way. The effect of flatness in Ryggen's weavings is pushed to the extreme in a painting by Olav Christopher Jenssen, and the textile – the thread in the pictorial plane – can be found in several works.

Ann Cathrin November Høibo: *Symbolic History*, 2010. From *The Human Pattern* at Kunsthall Oslo. Photographer: Kunsthall Oslo

The exhibition's expressed goal is to expand the contextual understanding of Ryggen's works, and at the same time to recognize the influence she increasingly exerts on younger artists and art

historians.

Ryggen's artistic legacy

The exhibition *Forms of Modern Life* at OCA (Office of Contemporary Art) also presents pictorial weavings by Ryggen, to be more precise, *Gru* (meaning 'Horror' or 'Trepidation') and *Hitlerteppet* (Hitler Tapestry), both from the 1930s. In this exhibition Ryggen is situated in a trajectory of artistic development where simplified forms can be related to the communication patterns and political ideologies of modernity. The concept of art is here stressed as commonplace and user-oriented.

A key point in the curatorial presentation of *The Human Pattern* is that Hannah Ryggen, undeservedly, has been largely forgotten – even though she, in 1962, held a hugely successful solo exhibition at the Modern Museum in Stockholm and represented Norway at the Venice Biennial two years later.

Her artistic legacy is claimed to be

Installation view from *Forms of Mordens Life* with Hannah Ryggen's *Gru* (meaning 'Horror' or 'Trepidation'), 1936, at OCA. Photographer: OCA (Office of Contemporary Art Norway)

overshadowed by her biography, like a footnote in the story of her life. Living on a farm in Ørlandet with her artist-husband, she was far removed from typical artist communities. This rural isolation is much discussed, especially in light of the fact that the reception of art in Ryggen's own day was largely marked by a biographical orientation.

Much loved outsider

In the book *Norges malerkunst* (Norwegian Painting), the art historian Hans-Jakob

Brun describes Ryggen as 'our most loved outsider'. Yet in the same breath, he points out that the artist Arne Ekeland, Ryggen's contemporary, is often seen in a larger context, as someone who created political works developed through reflection – even though both Ryggen and Ekeland made these types of works in monumental formats. Ryggen's isolation was, however, relative; she keenly followed current events and developments in modern art through newspapers, radio and her own travels. This orientation is reflected through her style as well as choice of motifs. Her art was not created in a vacuum.

The claimed absence of Ryggen appears to be an exaggeration. She seems to have been with us the whole time. Art critic Geir

Pablo Picasso: *The Dream And Lie Of Franco, 1*, detail, 1937. From *The Human Pattern* at Kunsthall Oslo. Photographer: Kunsthall Oslo

Haraldseth points this out in his review of *The Human Pattern* on the website Kunstkruttikk: Ryggen has been featured in a larger retrospective exhibition almost every decade since her death, and her artistic practice has been discussed in various contexts through group exhibitions, for instance in Fokus 1950 at Norway's Museum of Contemporary Art in 1998, and in Bendik Riis Band at Gallery F15 in 2009.

As good as art

The fact that Hannah Ryggen's expressive, emotionally-charged visual idiom is linked with painting is perhaps not surprising, since even she described her method as painting with woven yarn. She studied painting for a time and insisted that by following her own artistic principles, her craft-based works would be transformed into independent artworks.

There is a value judgment in this upgrade in status, which is partly reflected in the exhibition concept at Kunsthall Oslo (admittedly, the concept also takes into account more nuanced perspectives of the diffuse boundaries and interaction between pictorial art and arts and crafts). But seeking to upgrade the status of pictorial

Hannah Ryggen: *Mors hjerte* (A Mother's Heart),
1947. From *The Human Pattern* at Kunsthall Oslo.
Photographer: Kunsthall Oslo

weaving from 'craft' to 'art' is in itself non-productive, for it hinders pictorial weaving from having inherent value. The textile picture is legitimated by being included in the more dominant context of painting; it becomes 'almost as good as art'.

Reluctance towards abstract art

If Ryggen preferred painting, why then did she take the cumbersome, slow and less artistically relevant detour via the loom?

It would be correct to say that weaving as a practice, the textile materiality and control over colour nuances, all express something not necessarily transferable to painting.

Moreover, the commonplace and anti-elitist connotations of weaving probably fit well with Ryggen's intentions and temperament.

The flatness and stylization in her visual language was plausibly influenced by abstract painting and the push towards flatness, as advocated by the aesthetic theorist Clement Greenberg. This is despite Ryggen's outspoken resistance to abstract art. Once, in an interview, she expressed exasperation over 'all that chequered and striped art'. But her works are also carriers

Olav Christopher Jenssen: *Bretagne no 02*, 2010.

From *The Human Pattern* at Kunsthall Oslo.

Photographer: Kunsthall Oslo

striped art'. But her works are also carriers of a unique textile tradition, a means of storytelling extending at least as far back as to medieval times.

A classic

Hannah Ryggen was one of the first Norwegian artists to use international conflicts as source material for her motifs in the 1930s; she wove images of Hitler and Mussolini into her textiles with the greatest matter-of-factness. This undaunted political expression permeating Ryggen's oeuvre measures up to the temperature of contemporary art, and she becomes 'one of our own'.

She is also an appealing bridge-builder between crafts and pictorial art – the two prone to behave like a mismatched couple embroiled in internal conflicts. The material-specific approach of traditional arts and crafts coincides with contemporary artists' increasing involvement with concrete materials, especially their orientation towards textile expressions.

The increased attention paid to Ryggen is entirely positive. Her artistic practice can, with benefit, be discovered and

Hannah Ryggen: *Lise Lotte Hermann Halshuggen* (Lise Lotte Hermann Executed), 1938. From *The Human Pattern* at Kunsthall Oslo. Photographer: Kunsthall Oslo

especially their orientation towards textile expressions.

The increased attention paid to Ryggen is entirely positive. Her artistic practice can, with benefit, be discovered and reinterpreted by new generations – she is a true classic. At the same time, Ryggen’s works convince us of the need to exchange the crude, predictable categories of art with more nuanced categories that help us see the objects we try to study.

[Tweet](#) 1

[Recommend](#) 7 [Read Later](#)

[View slideshow](#)

 **NORSKE
KUNSTHÅNDSVERKERE**

Norwegiancrafts.no is initiated by the
Norwegian Association for Arts and Crafts

Rådhusgaten 20, 0255 Oslo, Norway
Phone: +47 22910260
Email: post@norwegiancrafts.no

[For artists and professionals](#)

[About](#)
[Press](#)

[Follow us on Twitter](#)

[Like us on Facebook](#)
[See our photos on Flickr](#)
[Receive our newsletter](#)

[artists, events, articles](#)

SEARCH

Issue 140 June-August 2011

The Human Pattern

KUNSTHALL OSLO, OSLO, NORWAY

About this article

First published in
Issue 140, June-August
2011

by Paal Andreas Bøe

[BUY THIS ISSUE](#)

 Print this review

Share this article:

Other Reviews in this city

Whatever Happened to Sex in
Scandinavia?

Thomas Kvam

Knut Henrik Henriksen

Knut Åsdam

HAUSER & WIRTH

**GAGOSIAN
GALLERY**

WWW.GAGOSIAN.COM

Victoria Miro

White Cube

LISSON GALLERY

As if to emphasize the untimeliness of her decision, Swedish-Norwegian artist Hannah Ryggen gave up academic painting for tapestry at a time when the arts and crafts movement was slowly disappearing from the international art scene. Entirely self-taught, she completed her first works in 1922 and continued to work with the medium throughout World War II. Although her experiments in freehand technique turned Norwegian weaving into a subjective, imaginative art form and made her one of the most original artists of her generation, she has seldom been acknowledged as such. A group exhibition at Kunsthall Oslo based on her work and influence, 'The Human Pattern', revealed Ryggen's originality and international significance by juxtaposing eight of her large-scale tapestries with works by artists as diverse as Pablo Picasso, Gunnar S. Gundersen, Charlotte Johannesson and Claude Cahun.

True to the methods of the European tapestry tradition, Ryggen used weaving as a means of chronicling contemporary events. But she also employed the medium as a gesture of political analysis and protest. Through allegorical tableaux like *En Fri* (A Free One, 1947), she addressed the struggle for freedom of particular social classes. *En Fri* depicts a complex system of familial bonds and labour relations, showing the figures of aristocrats and exploited workers seeming to emerge from a patterned, decorative ground. Ryggen also filtered contemporary political events through the fates of individuals, like the German Communist resistance fighter in *Lise Lotte Hermann Halshuggen* (*Lise Lotte Hermann Executed, 1938*). The work's simple composition consists of clearly defined colour fields denoting a sequence of events: in Hermann's case, the murder of her husband by the Gestapo, her imprisonment for high treason and her eventual execution.

Draft Decent

UKS Biennial

Freq_Out

Marianne Heske

Momentum 2000

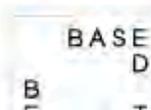
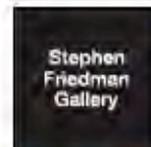
Luisa Lambri

RSS Feeds

Get the Universal feed, or the Magazine Issues feed to be updated of new reviews in this section.

SPRUTH MAGERS BERLIN LONDON

WWW.SP...LONDON

Rygggen exploited the handmade nature and meticulous labour of tapestry as a metaphor for the dialectics of political domination and liberation: she turned the focus of her work toward art itself as a labour which is materially bound to class struggle, yet which also demonstrates a potential for advancing towards freedom through the synthesis of work, political activism and imaginative expression. She worked against the grain of post-Duchampian tendencies where readymade, mechanical and abstract strategies were increasingly abolishing the artist-subject – and, along with it, the very conception of art as labour, prone to be more or less alienated.

The exhibition attempted to highlight this by juxtaposing Rygggen's practices with others, including artists directly inspired by or thematically linked to her, as well as those working with art forms she had rejected – namely, the canon of Norwegian abstract Modernism. Yet the very diversity of political themes and approaches partly hindered a more compelling discussion of the relevance of Rygggen's works for the future of the image. Notwithstanding, the critical potential and political agency of images in modern visual culture is at stake in many works, from Cahun's photographic critique of gender concepts (five untitled self portraits, 1928–45) to Charlotte Johannesson's *Massoud* (1983). Here Ahmad Shah Massoud, an Afghan resistance fighter against the Soviet occupation, is iconically rendered in a Che Guevara-like heroic posture, which inconclusively sparkles and fades out of a computerized design. The pixelated language almost melancholically longs for activism. A poster by Ruth Ewan simply stated 'Justice and truth shall conquer the tyrants of the earth' against a red background (quoting a poem by Gustav Spiller). The neighbouring green poster presented a simple drawing of a spinning wheel (*Unrecorded Future, Tell Us What Broods There*, 2008).

While the works by other artists at times pointed too didactically to specific formal aspects of Ryggen's tapestries, and the exhibition as a whole became a somewhat hazy field of diverging political discourses, 'The Human Pattern' succeeded in demonstrating how Ryggen, by incorporating a political conception of the creative act into her tapestry, radically reacted to international tendencies. The exhibition indirectly questioned the ideologically coloured, historically shifting nature of the very concept of the 'retrospective' itself, and made Ryggen's crude rendering of events from the rise of fascism stand out not primarily as a rejection of Modernist anti-representation or alternative formal strategies, but as a liberating, material interrogation of art's continued potential and necessity to act politically.

Paal Andreas Bøe

[Home](#) [Contact](#) [Links](#) [QR Codes](#) [About](#)

The Human Pattern – Hannah Ryggen Retrospective

Posted on [May 8, 2011](#) by [michael](#)

[Holtermann Design LLC Blog](#)

Photoshop Touch for
April 28, 2011

 [Subscribe now](#)

POWERED BY FEEDBURNER

June 2011

S	M	T	W	T	F	S
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25

Hanna Ryggen

The Human Pattern – Hannah Ryggen Retrospective

March 5 – April 24, 2011, [Kunsthall Oslo](#) presented the extraordinary work of the Swedish/Norwegian artist Hannah Ryggen (1894–1970).

The Human Pattern, centred around eight weavings made during a fifteen-year period spanning WWII, was the first major exhibition of Ryggen's work in Oslo since 1986. Around this retrospective Kunsthall Oslo placed a constellation of works by artists who share aspects of Hannah Ryggen's concerns. These are works that might not otherwise be seen together, only some few of which bear Ryggen's direct influence, but which are interconnected in light of her practice. The aim was to expand the context in which Ryggen's work might be considered, and to respond to a growing acknowledgement among younger artists and art historians that her themes and methods are once again relevant to contemporary practice.

- [Sverre Bjertnæs at Art Brussels 2011](#)

Categories

- [> Blogs by Luciano](#)
- [> Blogs by Michael](#)
- [> Blogs by Rick](#)
- [> HD Newsletters](#)
- [> HD Videos – UpBeat Stuff](#)
- [> HD Videos – Studio Sessions](#)
- [Advertising](#)
- [Architecture](#)
- [Dance](#)
- [Entrepreneurship](#)
- [Entrepreneurship](#)
- [Environment](#)
- [Events](#)
- [Experimental Arts](#)
- [Fashion](#)
- [Fine Arts](#)
- [Food](#)
- [Graphics](#)
- [HD Notes](#)
- [Illustration](#)
- [Multimedia](#)
- [Museums](#)
- [Music](#)
- [Photography](#)
- [Poetry](#)
- [Technology](#)
- [Theater](#)
- [Travel](#)
- [Typography](#)
- [Uncategorized](#)
- [Urban Planning](#)
- [Videos](#)

Hannah Ryggen's solo exhibition at the Moderna Museet, Stockholm in 1962 was both a critical and popular success, and she represented Norway at the Venice Biennial in 1964. Nevertheless, her work remains little known in the wider world, and even in Norway her place in the canon of modern artists has never been secured. Ryggen's practice sometimes appears as a footnote to the fable of her life, and the popular version of her story portrays her as something of a naïf, working in rural remoteness on the Norwegian west coast. But Ryggen had an academic painting education and, along with her husband, the painter Hans Ryggen, closely followed the artistic developments of the European avant-garde. Despite her pacifism, she supported the war against Franco, was an activist in the Norwegian communist movement and a feminist before the word was coined; her work shows an equally keen awareness of both Expressionism and geopolitics.

Ryggen's political commitment is demonstrated in tapestries dedicated to the executed German communist dissident Liselotte Herrmann (Lise Lotte Hermann halshuggen, 1938) and to the imprisoned left-wing humanist campaigner and Nobel Peace Prize-winner Carl von Ossietzky (Drømmedød, 1936). Equally, these works underline Ryggen's belief in the importance of individual agency in the historical struggle. Her 1948 weaving *En Fri* (sometimes translated as 'Freedom', but more literally and more appropriately, 'A Free One') depicts aristocratic figures on pedestals surrounded by the half-seen grey faces of hammer-wielding workers, the whole composition tied together by a geometric golden band. In a short poem-like text describing the work, Ryggen writes:

"The human pattern—we all are trapped in / some grey figures bend their backs and work while we sleep / some wear medals and stand above us all / hand in hand with their ancestors..."

Recent Comments

- [Phillip Hernandez](#) on [Tim Walker: Blow-Up Photography](#)
- [michael](#) on [Tim Walker: Blow-Up Photography](#)
- [monopoly mobile](#) on [QR Codes for Text Message Marketing, Part 2](#)
- [pamblackwagner.com](#) on [Tim Walker: Blow-Up Photography](#)
- [秋元](#) on [ドバイで計画中のQRコードホテル on QR-Code Unique Hotel – Dubai Studio City](#)

Archives

- [May 2011](#)
- [April 2011](#)
- [March 2011](#)
- [February 2011](#)
- [January 2011](#)
- [December 2010](#)
- [November 2010](#)
- [October 2010](#)
- [September 2010](#)

Meta

- [Register](#)
- [Log in](#)
- [Entries RSS](#)
- [Comments RSS](#)
- [WordPress.org](#)

But there is one figure, on the lower right of the weaving, who is not caught up in the golden band.

'One of the grey figures stands up and looks at it all. He is as free as one can be.'

The artworks assembled around Ryggen's weavings followed three broad lines: works by Ryggen's direct contemporaries—including Pablo Picasso, Claude Cahun, and Gerd Arntz—who shared her political position in direct opposition to the rise of European fascism, but who came from very different backgrounds and offered very different artistic responses; works that touch on the development of modernist abstraction in Norway, from Anna-Eva Bergman to Gunnar S. Gundersen and Olav Christopher Jenssen; and works that belong to a post-sixties conception of contemporary art and extend Ryggen's concerns in new directions. Some of these are made by artists who acknowledge a direct debt to Ryggen, for example Charlotte Johannesson or Ann Cathrin November Høibo. Others develop methods or themes found in Ryggen's work—Kirsten Justesen's feminist approach to the attempt to reconcile class struggle with family life, for example—or reconnect contemporary art politics with early-twentieth century idealism, as in Ruth Ewan's agit-prop posters promoting the works of the humanist campaigner Gustav Spiller.

'I am a painter, not a weaver; a painter whose tool is not the brush, but the loom.'

It has been said that what made Ryggen's work unique in 20th century Norwegian art was her decision to approach the practice of weaving with the serious intent of a modern

however, to see this process from the other side. Ryggen's adoption of the handloom came at an unfashionable moment, just as machinic modernism had swept aside the expressionist rearguard of the radical arts and crafts movement. But Ryggen had found a medium in which she could synthesise her particular concerns without compromise, freed from the constraints of academic technique, and directly connected to everyday life in a way that painting never could be.

Ryggen's painting education under the Danish academician Fredrik Krebs, and the awareness of medieval tapestry and its arts and crafts interpretations evident in her early weavings, together brought an understanding of narrative and allegory. Early modernism offered new solutions to the figure-ground problem, and uses for abstraction very different to those in traditional woven patterns; the metaphorical and formal integration of flattened individual figures into the overall fabric of the work would become one of Ryggen's characteristic strategies.

Of equal importance, however, is the way that the practice of weaving offered a direct connection to her personal politics, both as domestic labour and as a medium for the expression of dissent. An early tapestry depicts a May Day workers' march, tiny woven figures carrying tiny woven approximations of banners. For a time in the mid-1930s she worked with long, horizontal, earth-toned hangings, their central events subordinate to a strict, linear composition. But by the end of the 1930s, her works had themselves taken on the format of marching banners. Paintings, perhaps, but paintings that spoke of a possibility that pure painting could not access, works that one could imagine being carried high in a May Day parade.

The Human Pattern was curated by Marit Paasche and Kunsthall Oslo.

Hannah Ryggen (Jönsson) was born 1894 in Malmö and died in 1970 in

Hannah Ryggen (Jönsson) was born 1894 in Malmö and died in 1970 in Trondheim. During most of her creative life – from 1924 to 1957 – she lived in the coastal community of [Ørland](#) in South Trøndelag on the small farm, *Ryggen*, with her painter husband [Hans Ryggen](#) and their daughter Mona.

Selected works and photos:

